

Ἀντικείμενα

ἐνεργητικῆς

διαθέσεως

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΠΟΥ ΒΑΣΙΖΕΤΑΙ Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΕΝΥΛΩΝ ΛΟΓΩΝ. Ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὰ σημερινὰ πράγματα ἔχει τοποθετηθῆ ἐκτὸς τοῦ γλωσσικοῦ χώρου. Ἡ σχέση αὐτὴ εἶναι χωρὶς ἄλλο πραγματικὴ, δηλαδή ὁ ἀνθρώπος συνδέεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν πραγμάτων. Αὐτὴν τὴν φορὰν ἐν τούτοις ἡ σύνδεσις ἀνθρώπου καὶ πράγματος συντελεῖται, χωρὶς ὁ ἀνθρώπος νὰ τὴν ἐλέγχει, μετὰ ἄλλους λόγους χωρὶς νὰ εὐρίσκη θέσιν εἰς τὴν γλώσσαν. Ὁ δεσμὸς ἀνθρώπου καὶ πράγματος εἶναι καὶ διὰ τὴν ἐποχὴν μας ἀναμφισβήτητος, μένει ὁμως ἀνέκφραστος, εἶναι μία πράξις, εἰς τὴν ὁποίαν συμμετέχει ὁ ἀνθρώπος, χωρὶς διὰ τὴν συμμετοχὴν τοῦ αὐτοῦ νὰ ἔχη ἐντὸς τοῦ πνευματικὸν χώρον. Εἰς τὴν γλώσσαν ἀνέρχεται μόνον ἡ ἔξω πλευρὰ τῆς πράξεως, ὅ,τι διακρίνεται καὶ ἴσως περιγράφεται, ἀλλὰ δὲν ἐξηγεῖ τὸν λόγον τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς.

Ὅταν φαντάζεται τὸν κόσμον, φαντάζεται διὰ τοῦτο ὁ ἀνθρώπος τῆς ἐποχῆς μας τὴν ἐπιφάνειάν του, δὲν εἶναι δηλαδή τόπος διὰ τὸν ἔσω κόσμον, δὲν διαθέτει περιεχόμενα, ἀλλὰ μόνον τμήματα ἐπιφάσεων. Ἀντὶ νὰ καθορίσῃ ἐπομένως ἐκεῖνος τὸν τρόπον τῆς συμπε-

ριφορᾶς του, νὰ σφραγίσῃ τὸ πρᾶγμα μὲ τὸ πρόσωπόν του καὶ νὰ τὸ κάνῃ προσωπικὴν του ιδιότητα, δέχεται τὸ εἶδος τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῆς ἐκ μέρους τοῦ πράγματος, χωρὶς τὴν δυνατότητα νὰ τὴν παραλλάξῃ, μὲ μόνην προοπτικὴν νὰ ἐφαρμόσῃ πιστῶς, ὅ,τι ἐντέλλεται τὸ πρᾶγμα, ὥστε νὰ γίνῃ εἰ δυνατόν ἰδική του ιδιότης. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀπευθύνεται σήμερον εἰς τὰ πράγματα, διὰ νὰ ἐκτελέσουν τὴν θέλησίν του, ἀλλὰ τὰ πράγματα τὸν ἀναγκάζουν νὰ θέλῃ τὴν διάθεσίν των.

Ἄφ' ὅτου ἔπαυσε νὰ γνωρίζῃ καὶ νὰ ὀνομάζῃ τὰ πράγματα, ὁ ἄνθρωπος ἔχασε τὴν προτεραιότητά του ἐντὸς τοῦ κόσμου. Ἡ ἀλλαγὴ τῆς τάξεως εἰς τὸν κόσμον εἶναι αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν κατορθώνει νὰ περιορίσῃ τὰ πράγματα ἐντὸς τοῦ λόγου καὶ συνεπῶς παύει νὰ τὰ προσφωνῇ, νὰ ἔχῃ συγκεκριμένα ἀντικείμενα ἐνώπιόν του, τῶν ὁποίων νὰ γνωρίζῃ τὴν ἀρχὴν, τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὸ τέλος. Ἀντιστρόφως γίνεται ἐκεῖνος ἀντικείμενον τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια γνωρίζουν, πῶς ἐκφράζεται, τί θέλει καὶ τί εἶναι δυνατόν νὰ θέλῃ, ὥστε νὰ τοῦ ὀρίζουν τὸν τρόπον τῆς συμπεριφορᾶς του, χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ἰκανότητα ν' ἀρνηθῇ, ἐφ' ὅσον ἔχει περιορισθῇ ἐντὸς ἐνὸς λόγου, ὁ ὁποῖος δὲν τοῦ ἀνήκει. Ἄφ' ἧς στιγμῆς ἡ πραγματικότης ἀπέκτησε γλῶσσαν εἰς βάρος τοῦ λόγου τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖνοι ὀφείλουν νὰ ὑπακούσουν. Τελικῶς ἡ τεχνικὴ μετέδωσε τὸ μυστικὸν τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως εἰς τὰ πράγματα. Ἐπρωικεδότησε τὴν ὕλην μὲ τὴν γλῶσσαν καὶ οἱ ἔνυλοι λόγοι τακτοποιοῦν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος πληροφορεῖται ἐκ μέρους τῶν τεχνικῶν ἀντικειμένων, ὄχι μόνον πῶς λέγονται καὶ τί εἶναι, ἀλλὰ μέσῳ τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς περιγραφῆς των τὸ εἶδος τῆς ἰδικῆς του πράξεως. Κάποτε ὁ ἔνυλος λόγος διατυπώνει κατ' εὐθείαν τὸν ἀνθρώπινον λόγον: «δῶσε μου ἓνα τρῦλ» ἢ διηγεῖται τὴν πρᾶξιν τοῦ ἀνθρώπου: «σὲ μικρὰ μὲν γαρνίρουμε τὶς φράουλες μὲ μορφάτ». Ἄλλοτε διατάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ τὴν ἀποκτήσῃ: «χρησιμοποιεῖστε τὴν νέα λάστιγκ λαυολίνη μελπάν». Εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἀνολαμβάνει ἀπλῶς νὰ τοῦ συστηθῇ: «Ἐτέλ, ἀγνὸ προϊόν τῆς ἐλληνικῆς ἐλιάς», «Θεο-Γαλ ἀπὸ φιλτραρισμένο γάλα». Ἐπανειλημμένως τοῦ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς γνώρισμα: «περιέχω τὴν οὐσία εὐσερίτ», «μόνον ἢ κολγκέϊτ περιέχει γκαρντόλ». Συνήθως ὀμιλεῖ, ὅπως συνομιλοῦν οἱ ἄνθρωποι μεταξύ των: «χάρπικ καθαρίζει τὶς λεκάνες», «οἱ μὲς ἐξαφανίζονται», «ἀπαλᾶ γυναικεῖα χέρια χρησιμοποιοῦν βαβ-ο».

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ. Ἐφ' ὅσον ἡ ὕλη ὀμιλεῖ χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἀνθρώπου, τίποτε δὲν τὴν ἐμποδίζει νὰ κρύψῃ τὴν πραγματικὴν τῆς φύσιν καὶ νὰ ὑποκριθῇ φανταστικὰ γνώρισματα, νὰ παραστήσῃ τὴν ἐμφάνισίν τῆς

κατὰ τρόπον, ὁ ὁποῖος δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν οὐσίαν τῆς, δηλαδὴ νὰ ψευσθῆ. Ἡ ἐποχὴ μας καθιερώνει δημοσίᾳ τὸ ψεῦδος καὶ ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς συνειδήσεώς του. "Ὅχι μόνον ἡ εἰλικρίνεια δὲν εἶναι ἀπαραίτητος, ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀντίθετον ὄψιν τῆς στηρίζεται ἰδεολογικῶς ἡ ζωὴ ὁλοκλήρων λαῶν, ἀλλὰ συγχρόνως διακόπτει τὴν φυσικὴν τῆς σχέσιν πρὸς τὰ πράγματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται τὸ ἀνθρώπινον περιβάλλον. Τὸ ψεῦδος προβιδάζεται σήμερον εἰς τὴν τάξιν τῶν βιολογικῶν προϋποθέσεων τῆς ζωῆς. "Ἄλλοτε ἦτο ὄρος τῆς ψυχικῆς ἰσορροπίας καὶ ὅπου περισσότερο ἀνάγκη, μέθοδος τοῦ πολέμου· εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἐμφανίζεται καὶ ὡς παράγων τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ταυτοχρόνως συμφύρεται πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πραγματικότητος.

Εἰς ἄλλας ἐποχὰς τὰ πράγματα ἦσαν, ὅπως παρουσιάζοντο, μεταξὺ μορφῆς καὶ οὐσίας ὑπῆρχε δηλαδὴ ἐσωτερικὴ ἀναλογία. Σήμερον ἰδίως τὰ εὐτελέστερα πράγματα εἶναι συσκευασμένα. Ἡ τεχνικὴ εὐρίσκειται καθ' ὁδὸν πρὸς τὴν ἀναγωγὴν τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς ὑλικῆς συσκευασίας εἰς παγκόσμιον νόμον. Ἦδη εἰς τὰς ἡμέρας μας, ὅτι παρουσιάζεται ὅπως εἶναι, ἀποτελεῖ μίαν ἐξαίρεσιν, τὴν ὀπισθοφυλακὴν ἐνὸς παρερχομένου καιροῦ.

Βεβαίως ἡ συσκευασία προφυλάσσει εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις τὸ περιεχόμενον καὶ ἔχει, ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐμπορικὴν σημασίαν, διότι αὐξάνει τὴν τιμὴν τοῦ ἐμπορεύματος, ἐφ' ὅσον ἀντὶ ἐνὸς προσφέρει δύο προϊόντα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ περιέχον τείνει νὰ κοστίζῃ ἀκριβώτερον τοῦ περιεχομένου. Ὑπάρχουν συσκευασίαι, αἱ ὁποῖαι κοστίζουν πέντε, δέκα καὶ δεκαπέντε φορές περισσότερον τοῦ πράγματος, τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει, ὅσους τὸ ἀγοράζουν. Ἀλάτι ἐντὸς μικρῶν δοχείων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν χρῆσιν ρίπτονται εἰς τὸν κάλαβον τῶν ἀχρήστων, θὰ ἐκόστιζεν εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἐπὶ παραδείγματι 17 φορές ὀλιγώτερον, ἐὰν ἐπωλεῖτο ἀναλόγως τοῦ βάρους του¹.

Ἡ συσκευασία ὅμως δὲν ἐξαντλεῖται εἰς τοὺς δύο ἀνωτέρω σκοπούς, ἀλλ' ἔχει ὡς ἀποστολὴν νὰ δημιουργήσῃ παραστάσεις, αἱ ὁποῖαι νὰ ἐλκύσουν τὴν προσοχὴν καὶ νὰ ἐπιβάλουν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀνάγκην τοῦ πράγματος. Διὰ τοῦτο σκοπὸς τῆς συσκευασίας δὲν εἶναι νὰ παρουσιάσῃ τὸ πρᾶγμα, ὅπως εἶναι, διότι τότε θὰ ἦτο περιττὴ, ἀλλὰ νὰ κρύψῃ τὸ πρᾶγμα, νὰ τοποθετήσῃ μίαν ἀδιαφανῆ ἐπιφάνειαν μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς οὐσίας τοῦ αντικειμένου, διὰ τὴν ὑπόδειξιν τῆς ὁποίας εἶχεν ἄλλοτε μόνον ἐκεῖνο τὴν ἀρμοδιότητα. Εἰς τὴν συσκευασίαν ὅμως ἀνατίθεται ἡ ἐντολὴ νὰ συγκαλύψῃ τὴν οὐσίαν κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε ὁ ἄνθρωπος ν' ἀγοράσῃ τελικῶς ὄχι ἐκείνην, ἀλλὰ τὴν παράστασίν τῆς.

Ὡς ἐκ τούτου ἡ βάση τῆς συσκευασίας εἶναι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὸ ἀντίθετον τῆς εἰλικρινείας. Οὐσιαστικῶς ἡ συσκευασία στηρίζεται

¹ E. Vance Packard, The Waste Makers, London 1961, σ. 45.

εἰς τὸ γεγονός, ὅτι εἰς ὅλα τὰ πράγματα τῆς φύσεως ὑπάρχει ταυτότης ὄψεως καὶ οὐσίας καί, ὅπου χρειάζεται ὁ φλοιός, ἡ φύσις τὸν θέτει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ περιεχομένου. Ἡ συσκευασία ἐκμεταλλεύεται αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν φυσικὴν συνήθειαν τοῦ ἀνθρώπου νὰ μὴ χωρίζῃ τὴν μορφήν ἐκ τοῦ περιεχομένου ἢ νὰ τὴν συγκαταλέγῃ εἰς τὸ περιεχόμενον, ὅπου ἡ φύσις τὴν θεωρεῖ ἀναγκαίαν. Τίποτε δὲν ἐμποδίζει διὰ τοῦτο τὰ σημερινὰ πράγματα νὰ γίνουσι παραπειστικά, νὰ ὑποκρίνωνται, ὅτι ἀπουσιάζει, νὰ ἐνδιαφέρονται ὀλιγώτερον διὰ τὴν οὐσίαν των καὶ περισσότερον δι' ἐκείνον, ὁ ὁποῖος θὰ τὰ προμηθευθῇ. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι τὰ πράγματα τοῦ καιροῦ μας τάσσονται, ὅταν παραστῇ ἀνάγκη, ὑπὲρ τῆς ὑπακρίσιας καὶ κατὰ τοῦτο μιμοῦνται τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν διάσπασιν τοῦ κόσμου εἰς εἶναι καὶ φαίνεσθαι.

Ἡ διάσπασις αὕτη εἶναι θεβχίως παλαιά, ὅπου ὅμως ἀνεφέρθη εἰς τὸν ἀντικειμενικὸν κόσμον, ὑπῆρξε μία προβολὴ τῆς δυνατότητος τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐκπροσωπῇ τὸ εἶναι χωρὶς ὄντολογικὴν ἐξουσιοδοτήσιν, νὰ ἐμφανίζεται, ὅπως θὰ ἤθελε νὰ ἦτο. Ἡ δυνατότης αὕτη ἀπουσίαζεν ἐκ τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου μέχρι σήμερον. Ἡ εἰρωνεία μάλιστα εἶναι, ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἡ ὁποία πρώτη ἐξ ὅλων τῶν ἐποχῶν τῆς ἱστορίας ἀπέδειξεν, ὅτι τελικῶς ἡ φύσις εἶναι κατὰ βάθος «φαινόμενον», ὅτι δηλαδὴ δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων κάτι, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ φαίνεται, ἀλλ' ὅπου εἰσδύει τὸ ἀνθρώπινον βλέμμα, ἔρευνα καὶ ἐρευνώμενον συναιροῦνται εἰς ὅ,τι θεωρεῖται «ἀντικείμενον», παρουσιάσθησαν ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα ἐπαναλαμβάνουν μὲ τὰ μέσα τῆς φύσεως, ὅ,τι μόνον πνευματικῶς ἦτο μέχρι σήμερον δυνατόν. Κατ' οὐσίαν ὅμως εἰς τὴν ἐποχὴν μας τὸ πνεῦμα ἀντικαθιστᾷ τὴν ὕλην, ἡ φύσις δὲν ἔχει λόγον ὑπάρξεως, ὁ ἄνθρωπος προβάλλει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον καὶ ζῆ ἐκ τῆς προβολῆς αὐτῆς. Ἐὰν λοιπὸν προβάλλῃ καὶ τὴν δυνατότητα τῆς ἀνειλικρινείας, ἐὰν καὶ ὁ κόσμος ἀρχίζῃ νὰ ψεύδεται, τοῦτο εἶναι ἡ συνέπεια τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ βασίζῃ τὴν ζωὴν του εἰς τὴν ἰκανότητά του νὰ δημιουργήσῃ ἓνα κόσμον ἐντελῶς ἰδικῆς του ἐμπνεύσεως καὶ κατασκευῆς. Ἐὰν ἡ φύσις δὲν γνωρίζῃ τὴν ἀσυνέπειαν, ἡ νέα δημιουργία τὴν χρειάζεται ὡς ὄρον τῆς ἀναπτύξεώς της. Ἡ διάσπασις μεταξὺ μορφῆς καὶ περιεχομένου ἔχει διὰ τὴν τεχνικὴν ὄντολογικὴν σημασίαν.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ ΤΩΝ ΑΔΥΝΑΤΩΝ ΕΝΤΥΠΩΣΕΩΝ. Ὅπου μόνη ἡ παράστασις δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπαιτουμένων ἐντυπώσεων, ἐπιστρατεύεται ἡ γλῶσσα, διὰ νὰ δοθῇ εἰς τὴν οὐσίαν τῶν συγχρόνων πραγμάτων ἡ αἴγλη τοῦ θαύματος. Ἡ γλῶσσα τῆς πραγματικότητος προσανατολίζεται συνεπῶς πρὸς ὅ,τι δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ πράγματα. Ἄλλοτε τὰ πράγματα ἐπερί-

μεναν να πληροφορηθῶν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, τί εἶναι καὶ τί ἀξίζουν, σήμερον ἀναλαμβάνουν να δώσουν ἐκεῖνα εἰς τὸν ἄνθρωπον αὐτὴν τὴν πληροφορίαν. Ἰδίως ἡ ἀντικειμενικὴ γλῶσσα τάσσεται εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἐναντίον τῆς ἀληθείας. Οἱ δημόσιοι λόγοι γίνονται διὰ τοῦτο ἀναξιόπιστοι, αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι παύουν να κατευθύνουν τοὺς ἀνθρώπους. Τὴν συνήθειάν της ἐξ ἄλλου να συγκαλύπτῃ τὴν οὐσίαν τοῦ πράγματος καὶ να δημιουργῇ ἀπλῶς ἐντυπώσεις, μεταφέρει ἡ γλῶσσα καὶ εἰς τὸν ὑποκειμενικὸν κόσμον. Χωρὶς ἴσως να τὸ καταλαβαίνουν, οἱ ἄνθρωποι ἀρχίζουν να ἐνδιαφέρονται, ὅταν ὁμιλοῦν, διὰ τὴν ἀπήχησιν τῶν λόγων των - ὄχι διὰ τὴν ἀντιστοιχίαν μεταξὺ τῆς ἐκφράσεως καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου.

Ἡ γλῶσσα ἀποστρέφεται σήμερον τὴν εἰλικρίνειαν. Τὸ γεγονός δεδαίως μόλις ἐγκαταλείπει τὴν ἀφετηρίαν του, εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅμως ἀρχίζει να μὴ κἀνῃ ἐντύπωσιν τὸ ψεῦδος. Ἄτομα καὶ λαοὶ ἀποδίδουν σημασίαν εἰς τὴν ἐπίφασιν, ὡς ἐὰν οὐσία των ἦτο ἡ ἀγωνία, μήπως ἔχουν χάσει τὴν πραγματικὴν των οὐσίαν. Πράγματα καὶ ἄνθρωποι ἀρχίζουν να μὴ πιστεύουν εἰς τὴν μοναδικότητά των, να ὑποβλέπουν τοὺς ὁμοίους των, κυρίως ὅμως να ὑποπτεύουν καὶ συγχρόνως να θέλουν με κάθε μέσον να καταπολεμήσουν τὴν ὑποψίαν, ὅτι εἰς τὸ βάθος δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά, ὅτι δὲν ἔχουν ἐσωτερικὸν πρόσωπον. Ἡ γλῶσσα λοιπὸν ἀναλαμβάνει να δημιουργῇ τὸ ἀντίβαρον αὐτοῦ τοῦ ἐλλείμματος, να πείσῃ τοὺς ἄλλους καὶ κατ' ἀντανάκλασιν τὸ ὑποκείμενόν της, ὅτι ἡ ἐνοχλητικὴ ὑποψία δὲν ἀληθεύει. Οἱ σημερινοὶ λόγοι τῆς δημοσίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς, ἰδίως ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀκούονται περισσότερον, διακατέχονται ὑπὸ τοῦ φόβου, ὅτι «ὁ ἄλλος» ἔχει ἐξ ἴσου καὶ ἴσως μάλιστα περισσότερον δίκαιον, ὅτι εἰς τὸ βάθος δὲν διαθέτουν ἐσωτερικὰς ἐγγυήσεις, ἀλλὰ μόνον τὴν θέλησιν ἐπιβολῆς, ὅτι τοὺς ἐξομοιάζει πρὸς τοὺς ἀντιπάλους. Να διατὶ σήμερον ἐκεῖνα τὰ πράγματα φωνασκοῦν περισσότερον, τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ὁποίων κατέχει ἡ ἀγωνία τῆς αὐτοπεποιθήσεως. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὅσοι ἀκόμη πιστεύουν εἰς τὴν ἀνωτερότητά των, δὲν ἔχουν ἄλλο μέσον να τὴν ἀποδείξουν πλὴν τῆς γλωσσικῆς δυνατότητος, κατέρχονται εἰς γλωσσικὸν ἀγῶνα ἐναντίον ὧν σφετερίζονται τὴν γλῶσσαν, ὥστε σήμερον να διαπληκτίζονται εἰς τὸν κόσμον, ὅσοι ἐκπροσωποῦν τὰ γεγονότα, τὰ ὅποια με μόνην τὴν ἐμφάνισιν των δὲν ἔχουν τὴν ἰκανότητα ἢ τὴν ὑποχρέωσιν να παρουσιάσουν τὴν πραγματικὴν των ἀξίαν.

ΟΨΙΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΑΦΗΡΗΜΕΝΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ. Κυρίως εἰς τὰ μεγάλα ἀντικείμενα τοῦ σημερινοῦ κόσμου, τὰ ὅποια δυσκόλως συσκευάζονται, τὸ ρῆγμα μεταξὺ μορφῆς καὶ οὐσίας καὶ συνάμα τὸ περιθώριον διὰ τὴν γλῶσσαν εἶναι τόσον βαθύ, ὥστε να χωρῇ ἐντὸς του ὅ,τιδήποτε. Οὕτως ἢ ἄλλως τὸ γεγονός τῶν ἀντικει-

μένων αὐτῶν διαφεύγει τὸν ἔλεγχον καὶ ἐφ' ὅσον οὔτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως ἀπασχολεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀποκτᾷ μίαν ἐντελῶς συμβατικὴν μορφήν, ἢ ὁποῖα δὲν παρέχει καμμίαν ἐξήγησιν, πλὴν τοῦ ὅτι ὑπογραμμίζει μίαν φανταστικὴν ὑπόσχεσιν. Διὰ τοῦτο, ἐὰν τὰ πράγματα αὐτὰ ἔκαναν τὴν ἐμφάνισίν των, χωρὶς νὰ ὁμιλοῦν, παρ' ὅλον τὸ δέος, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν ὄψιν των προκαλοῦν, κανεὶς δὲν θὰ ἐγνώριζεν, εἰς τί ἀκριβῶς χρησιμεύουν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐλληνικῆς ἐπαρχίας εὔρεθῆ εἰς τὴν κουζίαν ἐνὸς ἀμερικανικοῦ σπιτιοῦ, θὰ συναντήσῃ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα, ἐφ' ὅσον μείνη γλωσσικῶς ἀδομήτος, θὰ τοῦ φανοῦν ἐνσαρκωμένα αἰνίγματα.

Ὅπως καὶ εἰς τὰ μικρότερα πράγματα, ἰδίως εἰς τὰ ὀγκώδη ἀντικείμενα τῆς ἐποχῆς μας, ἐντὸς τῶν ὁποίων συντελοῦνται ἀφηρημένα τεχνικὰ γεγονότα, ὑπάρχει μεταξὺ μορφῆς καὶ περιεχομένου τόπος, διὰ νὰ χωρέσῃ ὀλόκληρον τὴν γλῶσσαν. Τὸ πρῶγμα δὲν εἶναι τυχαῖον, ἀπλῆ συνέπεια τῆς ἐπιστημονικῆς βάσεως τῶν συγχρόνων γεγονότων, διότι ἐδῶ, εἰς τὸ ρήγμα μεταξὺ πράγματος καὶ πείρας, βασίζεται ὁ οἰκονομικὸς συναγωνισμὸς καὶ ἴσως τὸ μέλλον τῆς βιομηχανίας. Ἐὰν ἐκ μόνης τῆς ὄψεως ἢ τῆς ἐπαφῆς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων καὶ διὰ νὰ τὰ ἔχη, πρέπει νὰ τὰ προμηθευθῆ, τότε ἀρκεῖ ὁ τρόπος τοῦ λέγειν, ἢ περιγραφῆ, ὁ ἐντοπισμὸς τῆς προσοχῆς, ὁ ἔπαινος, ἢ συκοφαντία ἄλλων, ἢ μαρτυρία τρίτων, ἢ ὑπόσχεσις, τὸ μυστήριον, ὁ κατὰ πρόληψιν θαυμασμὸς, ἢ ἀγωνία τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀξιοπρέπειάν του, ἢ δικαιολογία τῆς ἐργασίας του καὶ ἢ ἀποσιώπησις τῶν μεταφυσικῶν του φόβων, διὰ νὰ δημιουργηθῆ ἢ ἀναγκαῖα διὰ τὴν προμήθειαν διάθεσις.

Ἄλλοτε ἀρκεῖ μόνον ἡ μεταβολὴ τῆς μορφῆς, διὰ νὰ ὑποτεθῆ νέον περιεχόμενον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συμβαίνει μία ἐπιχείρησις νὰ κατασκευάζῃ βασικῶς τὸ προϊόν μιᾶς ἄλλης, ἀλλὰ νὰ φροντίζῃ νὰ τοῦ δώσῃ ἐντελῶς διαφορετικὴν ἐμφάνισιν. Ἄλλοτε ἡ ἰδίᾳ ἐπιχείρησις μεταβάλλει τὴν ὄψιν τοῦ γεγονότος, διὰ νὰ τὸ διαθέσῃ ἐξ ἀρχῆς, ἐφ' ὅσον οὕτως ἢ ἄλλως ὁ ἄνθρωπος σταματᾷ εἰς τὴν τεχνικὴν ἐπιφάνειαν. Συνήθως λοιπὸν συγκεντρώνεται ὀλόκληρον τὸ τεχνικὸν γεγονὸς εἰς ἓνα ἐξωτερικόν του χαρακτήρα, δίδεται εἰς τὸν χαρακτήρα αὐτὸν ἡ γενικὴ προτεραιότης, κυριαρχεῖ δηλαδὴ ἐπὶ τῆς ὄψεως μία καὶ μόνη τεχνικὴ ιδιότης, ὡς ἐὰν ἦτο ἐκείνη ἢ ὅλη ὑπόθεσις, διὰ νὰ παραχωρήσῃ ὅμως μετὰ τὴν παρέλευσιν ὠρισμένου χρόνου τὴν θέσιν τῆς εἰς μίαν ἄλλην λεπτομέρειαν, ἢ ὁποῖα μὲ τὴν σειράν της θὰ παρουσιάσῃ τὸ ὅλον χωρὶς σχέσιν πρὸς ὅ,τι ἔχει προηγηθῆ.

Συνηθισμένος ἐκ τοῦ κόσμου τῆς φύσεως νὰ εὕρισκῃ μίαν ἀντιστοιχίαν μεταξὺ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον φαίνεται καὶ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι, ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν σήμερον ὑπόκειται εἰς τὴν ὑποκρισίαν τῆς ἐπιφανείας, ἢ ὁποῖα τοῦ ἀποκαλύπτει, μόνον ὅ,τι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τοῦ κἀνῆ ἐντύπωσιν. Ὅταν εἶναι δύσκολον μὲ τὸν ὀπτικόν της θόρυβον νὰ συγκινήσῃ τὸν ἄνθρωπον, ἡ ἐπιφάνεια ἀρχίζει τότε νὰ ὁμι-

λῆ καὶ νὰ τὸν διδάσκη, πῶς νὰ μεταβάλλῃ τὴν στάσιν του, ἀνεξαρτήτως τῶν ὄσων κρύπτονται εἰς τὸ βάθος. Νὰ λοιπὸν ὅτι ἡ ζωὴ τοποθετεῖται εἰς τὸ μέσον ἑνὸς κόσμου, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον δὲν δέχεται τὴν γνῶσιν τοῦ τί εἶναι καὶ πῶς συμπεριφέρεται ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι συναναστρέφονται μαζί του, ἀλλ' ἀντιθέτως τοὺς γνωρίζει καλύτερον ἀπ' ὅ,τι ἐκεῖνοι διαπιστώνουν τὴν ὑπαρξίν των, ὥστε νὰ προσαρμόζῃ τὴν μορφήν του εἰς τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἀγνοοῦν τὸν ἑαυτὸν των, νὰ θίγῃ τὰ εὐαίσθητα σημεῖα των, νὰ ὑπερνικᾷ τὴν ἀδιαφορίαν καὶ νὰ κάμπτῃ τὴν ἀντίστασίν των.

ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ. Ἡ σχέσις ἀνθρώπου καὶ πράγματος ἔχει σήμερον ἀντιστραφῆ. Ἄντὶ ὁ ἄνθρωπος νὰ πλησιάσῃ τὸ πρᾶγμα, νὰ τὸ ὑποβάλλῃ εἰς πειρασμόν, νὰ διαπιστώσῃ τὸ ἦθος του, νὰ προβλέπῃ καὶ ν' ἀποφεύγῃ τὴν ἀντίστασίν του, διὰ νὰ τοῦ ἀναθέσῃ μίαν ἐντολήν, πλησιάζει τὸ πρᾶγμα τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὑποβάλλει εἰς πειρασμόν, διαπιστώνει τὸ ἦθος του, προβλέπει καὶ ἀποφεύγει τὴν ἀντίστασίν του, διὰ νὰ τοῦ ἀναθέσῃ μίαν ἐντολήν. Ἄντὶ λοιπὸν νὰ ἐξακριβώσῃ τὸν κόσμον, ἐξακριβώνεται ὑπὸ τοῦ κόσμου, ἀντὶ νὰ τὸν ὀρίσῃ, ὀρίζεται ὁ ἄνθρωπος ἐκ μέρους του. Ἡ ἀντιστροφή αὕτῃ σημαίνει, ὅτι οἱ ρόλοι τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ ἀντικειμένου ἐναλλάσσονται. Τὰ ὑποκείμενα δὲν εἶναι σήμερον ἀπλῶς ἡ βάσις τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὑφίστανται τὸν κόσμον· τὰ ἀντικείμενα δὲν ἔχουν ἀπλῶς τοποθετηθῆ ἀπέναντι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀντιτίθενται εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐφ' ὅσον νομίζει, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσῃ, χωρὶς νὰ μάθῃ τὸν τρόπον ἐκ μέρους των. Τὸ ἀντικείμενον σήμερον γνωρίζει περὶ τοῦ ὑποκειμένου περισσότερα ἀπ' ὅ,τι τὸ ὑποκείμενον καὶ περὶ τοῦ ἀντικειμένου καὶ περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Τὸ ἀντικείμενον δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐποχὴν μας νεκρὸν πρᾶγμα, ἀλλ' ἡ συμπίκνωσις ἑνὸς ἐνεργητικοῦ ρήματος. Εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ὑποβάλλει τὸν ἄνθρωπον εἰς πειραματισμόν, σημειώνει τὴν ἀντίδρασίν του, καθορίζει τὴν στατιστικὴν του συχνότητα καὶ τοῦ ἐπιβάλλει τὸ σχῆμα τῆς σωματικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς του ἐκφράσεως.

Ἡ ἐνεργητικὴ διάθεσις τοῦ ἀντικειμένου εἶναι ὀφθαλμοφανῆς ἐντὸς τοῦ ἐργοστασίου, ὅπου ὁ ἄνθρωπος πράττει, ὅ,τι ὀρίζει ἢ μηχανικὴ διάταξις ἢ εἰς τὰς διαπλαινητικὰς προπονήσεις, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ὁποίων οἱ ἀσκούμενοι προσπαθοῦν νὰ ὑποφέρουν τοὺς μηχανικοὺς ὄρους τοῦ τεχνικῶς δυνατοῦ ἐγχειρήματος. Τὰ ἐνεργητικὰ πράγματα ὅμως κυκλοφοροῦν σήμερον εἰς τοὺς δρόμους, караδοκοῦν εἰς εἰδικοὺς τόπους, αἰφνιδιάζουν τοὺς διερχομένους, ἐξαποστέλλουν τὸ εἶδωλὸν των ταχυδρομικῶς καὶ γίνονται διὰ τοῦ αἰθέρος καθημερινοὶ ἐπισκέπται τοῦ ἰδιωτικοῦ χώρου. Ἔρχονται λοιπὸν εἰς συνεχῆ ἐπαφὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ ἐπιβάλλουν τὴν στάσιν τῆς προ-

σοχής. Τοῦ ὑποδεικνύουν τότε μίαν κίνησιν καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ ὀρίζουν νὰ τὴν ἐπαναλάβῃ.

Διὰ νὰ διευκολυνθῇ ἡ μίμησις, τὰ πράγματα δὲν ἐμφανίζονται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν των σύνθεσιν, ἀλλ' ἀπλουστεύονται εἰς ὅ,τι θεωροῦν ὡς οὐσιώδεις. Τὸ γνῶρισμα αὐτὸ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συνοψίζῃ τὴν οὐσίαν των, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ὅπωςδήποτε ἀπήχησιν ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ἰδιαιτέραν ἀπήχησιν ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς ἕνα συνειρμόν, ὥστε ἡ ἐμφάνισις των νὰ προκαλῇ συγκεκριμένας παρεστάσεις. Τὰ πράγματα διαπιστώνουν σήμερον στατιστικῶς ὑποβλητικὸς συνειρμούς καὶ παίρνουν τὴν μορφήν, ἡ ὁποία τοὺς ἀνεβάζει εἰς τὴν συνείδησιν, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ καθοδηγῆται μὲν ἐκ τῶν ἔσω, συμφώνως ὅμως πρὸς τὴν στατιστικὴν πρόβλεψιν. Ἄντὶ νὰ τονίσουν τὴν ὠφέλειάν των, ἐφιστοῦν ἄλλοτε τὴν προσοχὴν εἰς τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διατρέχει ὁ ἄνθρωπος χωρὶς τὴν συμπαράστασίν των. Διὰ τοῦτο ἀποφεύγουν ἐπίτηδες κάποτε τὴν ὑπόσχεσιν, διὰ νὰ συγκεντρώσουν τὴν προσοχὴν εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς φροντίδος τοῦ ἀνθρώπου, ὅποτε, ἀντὶ νὰ ἐπιδεικνύωνται, στιγματίζουν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του. Ὁρισμένας φοράς ἐπιστρατεύουν γνωστὰ πρόσωπα τῆς ἐπικαιρότητος, πρότυπα τῆς γενικῆς συμπεριφορᾶς, μὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι, ἐὰν σταθοῦν εἰς τὸ πλευρόν των, οἱ ἄνθρωποι θὰ σχηματίσουν μίαν ὑποχρεωτικὴν ἐνότητα διὰ νὰ συμπεριφερθοῦν ἀναλόγως.

Συνήθως ἐν τούτοις τὰ πράγματα στρέφουν τὴν προσοχὴν εἰς ὅ,τι ἀνησυχεῖ τὸν ἄνθρωπον, εἴτε ἐπειδὴ φοβεῖται μὴ τὸ χάσῃ, εἴτε ἐπειδὴ δὲν τὸ ἔχει, εἴτε ἐπειδὴ ὑπάρχει κίνδυνος νὰ τὸ ὑποστῇ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰσέρχονται εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ ὄνειρου καὶ τῆς ἀγωνίας ἢ τοποθετοῦνται μεταξὺ πόθου καὶ ἐνοχῆς. Γνωρίζουν, ὅτι ἡ ἐπανάληψις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἐξαλείφῃ τὴν ἀμφιβολίαν καὶ νὰ δημιουργῇ καταστάσεις, ἰδίως ὅταν συνδέεται μὲ τὸν κίνδυνον καὶ διὰ τοῦτο ἐπισημαίνουν μὲ ἰδιαιτέραν ἐπιμονήν, ὅ,τι ἀπελπίζει τὸν ἄνθρωπον. Τὸν παρουσιάζουν τότε ἄσχημον, ἀξιολύπητον, ἐνδεῆ καὶ καθυστερημένον, παραπαίοντα εἰς τὸ χεῖλος ἀδοκῆτων κρημνῶν. Εἰς τὴν δύσκολον ὅμως αὐτὴν στιγμὴν, μετὰ δηλαδὴ τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀπαιτουμένου ψυχικοῦ κλίματος, τὰ τεχνικὰ πράγματα ἐμφανίζονται ὡς ὑποσχέσεις τῆς λυτρώσεως.

ΣΩΤΗΡΙΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ. Μὲ τὴν μεγαλοπρεπῆ των παρέλασιν εἰς τὸ προσκήνιον τῆς ἱστορίας ἀφ' ὅτου ἀνέτειλεν ἡ σύγχρονος τεχνικὴ, τὰ πράγματα, ἐνσαρκωμένοι ἀποδείξεις ἐκπληκτικῶν δυνατοτήτων, ἔκαναν τὸν ἄνθρωπον ἀντίπαλον τοῦ μύθου καὶ ἰδίως τῶν ὑποσχέσεων, διὰ τὰς ὁποίας δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν ζωὴν ἡ δυνατότης τῆς ἐκπληρώσεως. Ὅσον περισσότερο ἐκτεχνικεῖται, τόσο ὀλιγώτερον ἐννοεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴν γλώσσαν τοῦ μύ-

τῶν τεχνικῶν πραγμάτων πείθουν τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ἡ ζωὴ των χωρὶς ἐκεῖνα εἶναι ἀναξία λόγου καὶ ὅτι, ἐκτὸς αὐτοῦ, τοὺς περιμένει ἡ τιμωρία. Ἐὰν δὲν βαπτισθῶν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς σωτηρίας, κινδυνεύουν νὰ μείνουν εἰς τὸ περιθώριον τῆς ζωῆς καὶ τελικῶς νὰ χάσουν, ὅ,τι ἔχουν ἢ νὰ πάθουν, ὅ,τι φοβοῦνται. Ὅσον περισσότερο κλείνουν τὰ μάτια των ἐνώπιον τῆς μεσιτεύσεως, ὅσον περισσότερο ἀγνοοῦν τὴν λυτρωτικὴν δυνατότητα, τόσο περισσότερο ἀμαρτάνουν, ζοῦν δηλαδὴ ὡς ἀποθνήσκοντες, ἀφήνουν τὴν εὐκαιρίαν τῆς ζωῆς νὰ παρέλθῃ, χωρὶς νὰ τὴν ἐκμεταλλεθῶν. Ἐὰν ὁμως πιστεύσουν, μισήσουν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ ἀναλάβουν τὴν εὐθύνην τῆς νέας ζωῆς, θὰ ἔχουν αὐτομάτως τὴν ἀνταμοιβήν, θὰ γίνουν οἱ ἐκλεκτοὶ τῆς τεχνικῆς χάριτος.

ΠΕΡΙ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΟΥΣΙΑΣ. Ἡ χάρις τῆς τεχνικῆς ἔχει θεβαιῶς ὑλικὴν ὄψιν, εἶναι ὁμως κατὰ βάθος ψυχικῆς φύσεως. Ἡ τεχνικὴ προσφέρει εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅ,τι οὐσιαστικῶς τὸν ἐνδιαφέρει ὡς ἄτομον. Οὐσιαστικῶς ἐνδιαφέρει τοὺς ἀνθρώπους, ἡ προσωπικὴ των ἐκτίμησις, ἡ δύναιμις, ἡ γνῶσις, ἡ ὠραιότης καὶ ἡ ἀθανασία. Τὸ αὐτοκίνητον, ἡ βιταμίνη, ἡ ἐφημερίς, τὰ καλλυντικὰ καὶ ἡ ἐξασφάλισις δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον τεχνικαὶ ἐκφράσεις συγκεκριμένης σκοπιμότητος, ἀλλ' ἐνσαρκώσεις κύρους, ὑγείας, σκέφως, κάλλους καὶ θεβαιότητος. Τελικῶς δηλαδὴ τὰ πράγματα προσφέρουν σήμερον εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ περιεχόμενον τῆς ψυχῆς του. Ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸν ἀναγκάζουν νὰ ἐργάζεται, διὰ νὰ τὰ κατασκευάζῃ καὶ νὰ τὰ προμηθεύεται, χωρὶς νὰ ὑπολογίξῃ τὴν ψυχικὴν του ζωὴν, ἀφ' ἑτέρου τοῦ προσφέρουν τὴν ψυχικὴν του οὐσίαν, αὐτὴν τὴν φορὰν συσκευασμένην καὶ παανομοιότυπον δι' ὅλους ἐντὸς σχημάτων, εἰς τὰ ὅποια χωρεῖ ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Προκειμένου νὰ συσκευάσῃ τὴν ψυχικὴν οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τεχνικὴ κενώνει προηγουμένως τὸν ἄνθρωπον. Ἀπορροφᾷ κατὰ κάποιον τρόπον τὸ περιεχόμενον του καὶ τὸ θέτει ἐν συνεχείᾳ ἐνώπιόν του ἐντὸς ἀντικειμενικῶν σχημάτων. Χωρὶς προσωπικὸν περιεχόμενον, ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ διὰ τοῦτο νὰ κερδίσῃ τὸν ἑαυτόν του μὲ τὰ τεχνικὰ πράγματα. Ὅ,τι δὲν ἔχει μέσα του, ὑπάρχει πλησίον του. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὰ πράγματα δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον ἄψυχα ἀντικείμενα, ἀλλὰ περιεχόμενα ζωῆς, ἡ συσκευασμένη οὐσία τοῦ ἀνθρώπου. Νὰ διατὶ ἡ οὐσία αὐτὴ γνωρίζει πολὺ περισσότερα ὡς πρὸς τὸν ἔσω ἄνθρωπον ἀπ' ὅ,τι ὅσοι τὸν ἔχουν χᾶσει. Ἡ δυνατότης νὰ προμηθευθῶν ἀντικειμενικῶς τὸν ἔσω ἄνθρωπον προκαθορίζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν θέσιν, τὸ συναίσθημα, τὴν θέλησιν, τὴν σκέψιν καὶ τὴν πράξιν των.

Ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι συνέβαιεν ἄλλοτε, σήμερον τὰ πράγματα ὀνομάζουν τὸν ἄνθρωπον, τὸν κατατάσσουν, τοῦ ὑποδεικνύουν, τί τοῦ

λείπει και πώς θα συμπληρωθῆ, τὸν ἐπισκευάζουν καὶ τὸν ἀπλοποι-
οῦν, τὸν διαιροῦν, τὸν πολλαπλασιάζουν καὶ τὸν συναθροίζουν, τοῦ
τοποθετοῦν εἰς τὸ μέτωπον μίαν ἐτικέτταν, ὥστε ἐκ τῆς στάσεως τῶν
ἄλλων καὶ ἐκεῖνος νὰ γνωρίζῃ τὸν ἑαυτόν του, ὅτι εἶναι ἐπὶ παραδεί-
γματι δακτυλογράφος ἢ τροχιοδρομικός, φορολογούμενος ἢ ἀκροα-
τῆς, πεζὸς ἢ ἐπιβάτης καὶ συνάμα ὅτι ἔχει ἐντελῶς συγκεκριμένα
γνωρίσματα, ὥστε νὰ μὴ συμπέσῃ πρὸς τοὺς περιοίκους, π.χ. ὅτι
διαθέτει ἠλεκτρικὸν ψυγεῖον τῆς τάδε ἀξίας, ξυριστικὴν μηχανὴν τοῦ
τάδε τύπου, φορητὸν ραδιόφωνον τῆς τάδε προελεύσεως, ὅτι ἀνήκει
εἰς τὴν κοινότητα τῆς βανζίνης ἢ τὴν δεῖνα ὀργάνωσιν, ὅτι ἔχει ὠρι-
σμένην τουριστικὴν προοπτικὴν καὶ ἀνάμνησιν καὶ ὅ,τιδήποτε ἄλλο
θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη καὶ νὰ πράττῃ, χωρὶς νὰ τὸ διαθέτουν ἢ νὰ
εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ κάνουν οἱ γνωστοί του. Ἀναλόγως τῶν πραγμά-
των καὶ τῶν ὑποχρεώσεων, τὰς ὁποίας τὰ πράγματα συνεπάγονται,
γνωρίζει σήμερον ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτόν του, πληροφορεῖται πῶς
πρέπει νὰ συμπεριφερθῆ, τί ἐκπροσωπεῖ καὶ ποῦ ἀνήκει, τί θέλει καὶ
τί εἶναι.

Ἡ γλῶσσα λοιπὸν εἰς τὴν ἐποχὴν μας δὲν ἐκφράζει τὸν αὐθορ-
μητισμὸν ἢ τὴν ὀδηγίαν τῆς παραδόσεως εἰς τὰ θέματα τῆς ζωῆς,
ἀλλὰ τὴν διάθεσιν τῶν τεχνικῶν ἀντικειμένων καὶ τοὺς εἰδικοὺς ὅρους
ζωῆς, τοὺς ὁποίους ἐπιβάλλουν. Τὴν γλῶσσαν ὅμως χρησιμοποιοῦν
τὰ πράγματα τῆς τεχνικῆς, μόνον ὅπου δὲν εἶναι ἡ ὄψις των ἀρκετῆ.
Διὰ τοῦτο, ὅταν τακτοποιηθῆ ἐντὸς ἢ μεταξὺ τῶν τεχνικῶν ἀντικειμέ-
νων, ὁ ἄνθρωπος δὲν ὀμιλεῖ, παρὰ μόνον ἐφ' ὅσον ἢ ἐπίδειξις των
παρουσιάζει δυσχερείας. Κατὰ βάθος σήμερον ὁ ἄνθρωπος ἐκφράζεται
διὰ τῶν πραγμάτων καὶ ὄχι διὰ τοῦ λόγου. Τί εἶναι αὐτὸς
ὁ ἴδιος, τὸ παρουσιάζει ἀνάγλυφον ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον μεταφρά-
ζει τὸν μισθὸν του εἰς κατανάλωσιν. Τὰ γνωρίσματά του ἔχουν δη-
λαδὴ ἀποκτήσει ἀντικειμενικὴν ὄψιν, εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν ἀντι-
ληπτὰ ὀπτικῶς, δὲν χρειάζονται συνεπῶς ἀπαραιτήτως τὴν γλῶσσαν.
Ὅχι μόνον μετεπήδησε πρὸς τὸ μέρος τῆς πραγματικότητος, ἀλλ'
ἀρχίζει σήμερον ἡ γλῶσσα νὰ χάνῃ τὴν ἱστορικὴν τῆς σημασίαν. Ὁ
ἄνθρωπος ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον, ὅταν κατῴρθωσε νὰ ἐκφράσῃ
τὸν ἐξωτερικὸν καὶ τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον. Ἀνατέλλει ὅμως μία ἐπο-
χὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἐξωτερικὸς καὶ ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος συμπυ-
κνώνουν τὴν γλῶσσαν ἐντὸς ἀντικειμένων ἐνεργητικῆς διαθέσεως καὶ
ὀμιλοῦν κατὰ τὸν εὐγλωττότερον τρόπον.